

Ha pedig ez így van, akkor viszont nem félek attól, hogy a zenének ne lenne jövője, hallgatósága, csak meg kell találni az utat azokhoz az emberekhez, akiket most még nem tudunk elérni. Nekem személy szerint ez a legfőbb ambícióm. Ha most kicsit piacgazdasági nyelvre fordítjuk, úgy is mondhatnám, hogy hiszek abban, hogy a termék, amit árulunk, hihetetlenül erős és ütős, már csak a csomagolást és az elérést kell megtalálnunk. Az utóbbi a fontosabb, és ebben nagy szerepe van a hitelességnek. Abban bízom, hogy ha jelentős szerepet vállalunk a társadalom sebeinek begyógyításában, és ha ezt látják az emberek, nyitottabbak lesznek magára a zenére is. Miközben optimista vagyok, és nem érzem, hogy a zene haldokolna, azt is látom, hogy egy dolog azért nagyon fontos hosszú távon ahhoz, hogy a zene a későbbiekben se öregedjen el. Az, hogy ne csak 200 éves műveket

játsszunk, hanem össze tudjuk kapcsolni a ma élő szerzőket és a mai zenét a hallgatósággal. Ez a zenei élet következő fontos feladata lesz, és ez bizony hatalmas felelőssége minden egyes előadónak és karmesternek, mert ez rajtuk múlik és nem csak a zeneszerzőkön.

■ *Milyen egyéb koncertekkel készültök a következő hónapokra?*

– Folytatódik a zeneakadémiai sorozatunk márciusban Perényi Miklóssal, ezen Kurtágot is játszunk, éppen az előbb említettek jegyében. Készülünk a Művészettek völgyébe, ahová három koncertet viszünk, de érkezik hozzánk John Malkovich a Zenekritikus című, nagy sikerrel futó műsorával, ami egy zenekritikust állít pelengérré.

Kiss Eszter Veronika

A sokszínűség a hétköznapi gyakorlatában mutatkozik meg!

Interjú Kovács Gézával, a Magyar Rádió Művészeti Együtteseinek ügyvezető igazgatójával

Kovács Géza évad közben, 2017 tavaszán vette át a Magyar Rádió Művészeti Együtteseinek irányítását. Az idei a harmadik teljes évada az ügyvezetői igazgatói székben. Eddigi tapasztalatairól és terveiről kérdeztük.

■ *Hogyan értékeli az elmúlt év tapasztalatait?*

– A Magyar Rádió Művészeti Együtteseinek rendkívül eredményes évet zártak tavaly. Nagyon büszkén mutathattuk a tulajdonosnak és a Felügyelő Bizottság tagjainak, hogy a jegyértékesítő társaság jelentése szerint 96%-os volt a jegyértékesítési átlagunk 2019-ben. Ez különösen annak fényében kedvező és biztató, hogy néhány esztendővel ezelőtt negyedennyi koncertet terveztek ezekkel az együttesekkel, és hát bizony némelyiket érdeklődés hiányában le kellett mondani. Ehhez képest gyakorlatilag telt házas minden koncertünk, és nemcsak itthon, hanem külföldön is, hiszen a zenekar az elmúlt év szeptemberében Japánban és Kínában vendégszerepelt, és a japán emlékek között talán a legemlékezetesebb az, amikor a tokiói Suntory Hallban a most leköszönt császári pár nem diplomáciai vagy protokoll okokból, hanem szintiszta élvezetből jött el a hangversenyünkre. Egyrészt rendkívül jólestek a nagyon meleg, dicsérő szavak, amelyeket a császár és a császárné a zenekarral kapcsolatban mondott, másrészt pedig különösen jólesett, hogy a császári pár megjelenése miatt a

teljes japán sajtó napokig tele volt a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarával.

■ *Még egy kicsit visszatérve a belföldi sikerekre. A zenekar többnyire két helyszínen lép fel rendszeresen Budapesten, a Müpa Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermében és a Zeneakadémián...*

– Valamint az énekkarnak van egy sorozata a Pesti Vigadóban, a Sapszon-bérlet. Emellett van egy rendkívül színes és rendkívül sikeres sorozat a Mátyás templomban, az Anno Sacri, amelyben mindhárom együttesünk fellép, tehát a gyermekkar is. Korabeli szokás szerint a női kari szólamokat nagyon sokszor gyermekek szólaltatják meg. Dmitry Sinkovskyt és hozzá hasonló nagyságrendű szólistákat hívunk meg ebbe a sorozatba. Johann Sebastian Bach a tájékozódási pont, de örömmel fedezzük fel Buxtehude, Schütz, Pachelbel és más barokk szerzők műveit, amelyek legtöbbször kis létszámú együttesekre íródtak. Nem olyan régen volt éppen Sinkovskyyal egy koncert, ahol Händel és Vivaldi-művek szólaltak meg zsúfolt ház előtt. Néhány nap-

pal előtte került sor a Műpában Rost Andrea közreműködésével és a világhírű olasz karmester, Riccardo Frizza vezényletével egy Richard Strauss-estre, ahol többek között a Négy utolsó ének és az Alpesi szimfónia is elhangzott. Jelenleg Mozart-estre készülnek az együttesek a Zeneakadémián, február 21-én pedig Eötvös Péter műveit szólaltatták meg megint csak a Műpa hangversenytermében. A sokoldalúság tehát közvetlenül a hétköznapi gyakorlatában mutatkozik meg.

■ Feltételezem, hogy ez a sokrétű koncerttevékenység az együttesekre is lényegesen nagyobb terhet ró az utóbbi időben...

– Igen. Mint említettem, háromszor-négyszer annyi koncertünk van, mint négy-öt évvel ezelőtt. Emellett nagyon kemény stúdiómunka is folyik, hiszen a megújult Z-felvételek keretein belül, rendszerint a szerzők jelenlétében kortárs zeneszerzők műveit vesszük fel. A felveendő műveket egy háromtagú lektorátus javasolja felvételre. A három nagy szervezet, a Zeneszerzők Egyesülete, a Széchenyi Akadémia és a Magyar Művészeti Akadémia rotációban delegál tagokat a lektorátushoz. Természetesen a Bartók Rádióval karöltve – ami nekünk társintézményünk – rögzítjük ezeket a kompozíciókat. Úgy gondolom, hogy ezzel páratlan küldetést teljesítünk, hiszen a magyar kortárs zenét oly módon dokumentáljuk, ahogy az együtteseinken kívül valójában senki nem tudja. A legmagasabb technikai színvonalon, a szerző jelenlétében és a legkiválóbb művészek tolmácsolásában.

■ Nyilvánvalóan kellő tapasztalattal is rendelkeznek, mivel ez már hét évtizedes tradíció a Rádió együtteseinél...

– Ez így van. Az, amire én mindig előszeretettel szoktam hivatkozni a Rádiózenekarral kapcsolatban, de ami természetesen a Magyar Rádió Művészeti Együtteseinek két másik tagjára, az Énekkarra és a Gyermekkórusra is igaz, hogy három dolog van, amiben egészen különleges képességekkel rendelkeznek. Egyrészt a fantasztikus lapról olvasási készség, amivel a legbonyolultabb kottaképet is azonnal zenévé tudják varázsolni. A másik a higgadtság, amit a piros lámpa kigyulladásakor – szemben a legtöbb együttesel – meg tudnak őrizni, a harmadik pedig a kortárs zenében való fölényes jártasság. És ezt nem csak mi tartjuk saját magunkról. Olyan nagy öröm visszahallani, amikor Eötvös Péter dicsér bennünket a hátunk mögött. Vagy legutóbb, amikor a két nagyszerű olasz karmester adta egymásnak a kilincset. Olyan őszinte örömmel és túláradoan beszélnek arról a jó hangulatról, és a nagyszerű teljesítményről, ami az együtteseinkre jellemző.

■ Vajon anyagiakban is kifejezésre fog jutni ennek a rendkívül egyenletes és magas színvonalú munkának a megbecsülése, vagy továbbra is kizárólag erkölcsi sikereket könyvelhetnek el az együttesek?

– Egyelőre sajnos az öt évvel ezelőtti költségvetés jár a művészeti együtteseknek. Nagyon bízunk abban, hogy a közeljövőben megszületik az a kormányzati döntés, ami már a levegőben van, de természetesen konkrétumot még nem tudhatunk róla, és ami nagy valószínűséggel – és reményeink szerint – nemcsak a Magyar Rádió Művészeti Együtteseinek, hanem valamennyi magyar zenei előadó-művészeti intézménynek – zenekarnak és énekkarnak – egzisztenciáján javítana. Addig nagyon nagyon óvatosan kell gazdálkodnunk. De ha már említettem az éves beszámolót, négy évvel ezelőtt jelentős veszteséggel zárta az akkori vezetőség az évet. Mi most már harmadik éve 80-90 millió forint többlettel zárunk. Tehát nagyon óvatosan, körültekintéssel gazdálkodunk, de úgy gondolom, hogy ettől nem szegényes a kínálatunk. Tény, hogy nagy, drága világsztárokat nem tudunk meghívni.

■ Gondolom, előnyt jelent a rádiós jelenlét abban a tekintetben is, hogy az együttesek többször szerepelhetnek a Bartók Rádió műsoraiban, illetve a nemzetközi adókon is a többi együttesnél markánsabb a jelenlétük...

– Nemrégiben készítettünk erről mérleget. Az elmúlt három évben, csak a Bartók adón, több mint 10 %-át mi adtuk a műsoroknak, élő, valamint frissen rögzített felvételekkel. Az automata-rendszerben pedig további kétszáz, a Rádió Művészeti Együtteseivel készült felvétel szokott rendszeresen műsorra kerülni. Tehát ha a jelenkori és a közelmúltbeli felvételeket nézzük, akkor a

Bartók Rádió műsorainak több, mint 20 %-át a Művészeti Együttesek szolgáltatják. Ezen túlmenően éppen tegnap kaptam meg az European Broadcasting Union statisztikáját, ami azt mutatja, hogy nagy az érdeklődés a külföldi rádiók részéről az együttesek felvételei iránt. Itt élő és felvett műsorcserekről van szó. A Magyar Rádió Művészeti Együtteseinek felvételei e szerint a jelentés szerint az EBU átlagának 170 %-án van a keresettség mutatót tekintve. Mindez azt jelenti, hogy messze a tagországok átlaga felett tartanak igényt a Bartók Rádió és ezen belül az együttesek felvételeire. Úgy gondolom, hogy ez is büszkeségre adhat okot. Itt szeretném felhívni a Zenekar olvasóinak figyelmét arra a konferenciára, ami idén áprilisban Párizsban kerül megrendezésre, amelyen az EBU tagországainak, illetve a tagintézmények művészeti együtteseinek vezetői gyűlnek össze, hogy megbeszéljék a rádiózenekarok és énekkarok helyzetét és jövőjét.

■ *Az eddig elért sikerek után, milyen terveik vannak a közeljövőben?*

– Ezt az évadot az idén fennállásának 65. évét ünneplő gyermekkórusnak szenteljük, őket ünnepeljük. 1954 késő őszen született határozott arról, hogy a Rádióknak szüksége van egy gyermekkarra, az akkor már öt éve működő felnőtt kórus, és a Dohnányi Ernő által alapított szimfonikus zenekar mellé. Ennek köszönhetően 1955. február 26-án lépett először színpadra a gyermekkórus, illetve hallhatták a rádióhallgatók az éteren keresztül az éneküket. A kerek évforduló alkalmából nemcsak ünnepi hangversenyeket és koncertturnékat szervezünk, hanem tervezzük egy olyan alumni találkozót is, ahová a gyermekkórus egykori tagjait várjuk – akikből többen híres operaénekesek lettek, mint Kincses Veronika, Gulyás Dénes vagy Molnár András, esetleg könnyűzenészként munkálkodnak, mint Fábián Éva és társai. De lettek mérnökök, orvosok, pilóták, tanárok, közgazdászok is a gyermekkórus egykori tagjaiból, és sorolhatnám – őket mind várjuk. Egyrészt az emlékeik miatt fontosak nekünk, másrészt, hogy énekeljünk egyet közösen. Hiszen az éneklés az, ami összetartja a különböző generációkat.

■ *Említette a gyermekkórus turnéit is, amelyekre tavaly nyáron Szlovákiában és a Cseh Köztársaságban került sor. Melyek a következő állomások?*

– Jelenleg szorongással gondolunk a gyermekkórus egyik nagyon-nagyon izgalmas meghívására. Még az elmúlt év novemberében az egyik legrangosabb énekkari, ezen belül ifjúsági és gyermekkari kórusfesztiválra a szervezők díszvendégként hívták meg a Magyar Rádió Gyermekkórusát – Kínába. Külön kérésük volt, hogy a gyermekkar vezetői tartsanak mesterkurzust is a gyerekekkel, különös tekintettel a Kodály módszerre, és általában véve a gyermekkarral kapcsolatos munkamódszerre. Emellett Sanghajba is szeretnék elvinni a

gyermekkórust. Nagyon reméljük, hogy július végére, amikor a meghívásnak eleget kellene tenni, már véget ér a koronavírus-járvány!

■ *Milyen terveik vannak a felnőtt együtteseknek?*

– Ami az énekkart illeti, nagy büszkeségünk egy lemez, ami február elején került piacra, az egyik legrangosabb lemezkiadó, a Deutsche Grammophon gondozásában. Talán még a zenetörténészek előtt sem nagyon ismert lublini zeneszerző, Louis Lewandowski neve, akit a Mendelssohn család karolt fel, és gyakorlatilag a zsidó liturgikus zenének nagy reformátora volt. Rengeteg zsolnárt komponált vegyeskarra, orgonakísérettel, illetve kamaraegyüttesre szopránszóval. A Liszt Ferenc Zeneakadémia egykori növendéke, Izsák Andor karnagy és orgonaművész, évtizedekkel ezelőtt Hannoverbe emigrált és ott a helyi zeneművészeti főiskola professzora lett. Nagy hírnévre tett szert Németországban. Az ő ötlete volt ez a lemezfelvétel, amire azonnal igent mondtam, figyelembe véve, hogy a Deutsche Grammophonnál megjelenni a Magyar Rádió Énekkarának egy csaknem önálló lemezzel, nem csekélység. És valóban ez az első olyan lemez, amelyen magyar énekkar önállóan szerepel a Deutsche Grammophon kiadványok között. A terveink között szerepel egy németországi turné a lemez anyagával, amit természetesen itthon is örömmel mutatnánk be.

■ *A zenekarnak milyen külföldi turné terveik vannak?*

– José Cura első állandó vendégművésznünkkel kapcsolatban két komoly turnéra készülünk a Közel-Keletre, illetve egy európai állomásra. Kovács Jánossal spanyolországi turnéra megyünk, amelyen Joseph Haydn Teremtés című oratóriumát szólaltatják meg együttesünk, és természetesen további külföldi terveink is vannak. Kínába, egy héttel hazatérésünk után azonnal írásos visszahívást kapott a zenekar a 2021-es évre. Európában is egyengetjük a zenekar útját, és ahogy már említettem az énekkarét is.

■ *És ismét közelednek a Budapesti Wagner Napok...*

– Igen, ami nagyon nagy kihívás a zenekar számára. Aki nem próbálta, elképzelni sem tudja, hogy milyen hatalmas szellemi és fizikai megterheléssel jár a teljes Ring előadása. A mi művészeink ennek egészen magas színvonalon tesznek eleget. Szemben a bayreuthi zenekarral, ami lényegében alkalmi együttes – amelynek tagjai többnyire Németország különböző zenekaraiból érkeznek –, a mi állandó együttesünk tizennégy éves tradícióval rendelkezik, amit az új tagoknak is továbbad. Éppen ezért nagyon büszkék vagyunk arra, hogy a mi zenekari művészeink, és olykor az énekkari művészek is, ezt a feladatot is kiemelkedő színvonalon oldják meg.

Kaizinger Rita

Czeitler Márton a Rádiózenekar basszusharsonása 97 éves korában elhunyt

„Marci bácsi két élete”

Küzdő, harcos ember volt. Azzá kellett legyen, mert 1923-ban született. Úgy gondolom, hogy az e tájt születetteknek – különösen a férfiaknak – sorsához nagyrészt hozzátartozott a küzdés. De ez Marci bácsira hangsúlyozottan igaz. A továbbiakból talán kiderül, miért.

Tősgyökeres soroksári családban jött a világra. Hat gyermek között ő volt a legfiatalabb. Minden testvére játszott valamilyen hangszeren (ez a helyszelleme!), de az ő küzdelme a harsonával zeneakadémiai felvételt eredményezett. Úgy tűnt, hogy elindult egy sikeresnek ígérkező pálya.

Így is lett – de...

1945-ben egy nem várt, személyre szóló behívást kapott egy különleges melléktanszakra. Mielőtt bevagyonírozták volna – mesélte – még hazaszaladt a hangszeréért. Ez, mint később kiderült, jó ötlet volt.

Az invitálás Ukrajnába szólt szénbányász szakra, és még hozzá vehette fakultatív tantárgyként az orosz nyelvet. Alig telt el két szemeszternyi idő,

és felküzdötte magát a mélyből a földszintre. Ott is a konyhai részlegre, ami akkor a mennyországot, de legalábbis a túlélést, az életet jelentette számára.

Ételek és nők vették körül. Erről szívesen és színesen mesélt, de ezt most inkább nem részletezném. A viszonylag gyors – szó szerinti – felemelkedést a harsonájának köszönhettem. Illetőleg a feletteseinek, akik nagyon megkedvelték őt, mert olykor-olykor, először csak egy szál harsonájával, majd a szedett-vedett kiségyütésével szórakoztatta őket. Ez ott és akkor sokat nyomott a latba.

A kiküldetés tíz szemeszternyi idő után ért véget.

1950-ben rögtön jelentkezett az Akadémián, hogy folytassa az elkezdett tanulmányait. Az igazgatóságon másképpen döntöttek. Vészes tanárhiány volt akkoriban. Ezért kinevezték utazó tanárnak. (Lehet, hogy betudták a külföldi tanulmányutat?) Úgyhogy ismét kelet felé indulhatott, de szerencsére debreceni leszállással. Ott a konzervatóriumban tanította a harsonásokat három éven át. Marci bácsi küzdő szelleme nem gyengült, így már 1954-ben felvételt nyert basszus harsonásként a Rádió nagy tánczenekarába.

Különleges hangszertudására a szimfonikus zenekar vezetősége is felfigyelt, és igényt tartott rá. Így a tánczenekar feloszlása után ott folytatta művészi pályáját. Egészen 1988-ig, nyugdíjazásáig. Örökös tagsággal és arany pecsétgyűrűvel jutalmazták, köszönték meg nívós és becsületes munkáját.

De ezzel csak a szimfonikus élete ért véget.

Viszont nem véletlenül kezdtem nekrológómat az áthallásos mondattal. „Marci bácsi két élete”.

A nyugdíjba vonulás után eljött az a bizonyos másik élet. Az operett, a tánczene, az úgynevezett „könnyű” műfaj, amivel a következő 30 évben, egészen 95 éves koráig küzdött, élvezte, idegeskedte, alkotta végig életét. Mindezt a közönség végtelen szeretete mellett. Mindent ő csinált. Hangszerelt, zenekart szervezett, szolista-ként játszott is, vezényelt, opera és operett énekes sztárokat szerződtetett.

Nem egyszer számomra is átírt, meghangszerelt egy-egy népszerű virtuóz darabot. Örömmel telt benne.

Nemrég mesélte – mikor az utolsó nyugdíjas találkozójára vittem – hogy még most is kap kedves telefonokat neves énekesektől, akik szívesen jönnének ma is fellépni vele a soroksári kultúrotthonba.

Ezt a csodálatos elhivatott munkáját 2015-ben Soroksár önkormányzata Díszpolgári címmel ismerte el.

Végezetül pedig: Ha megemlékezésül csak egy mondatot írhattam volna róla, akkor ez lenne az:

Marci bácsi a komolyzene és könnyűzene ölelkezésében, bűvöletében élte le tehetséges, gazdag, hosszú – két – életét.

Nyugodj békében!

Geiger György

Kitüntetései: 1988. – Bartók-Pásztory díj – a Rádiózenekar tagjaként
1998. – Lehel György Alapítvány oklevele
2002. – Soroksárért Érdemérem
2015. – Soroksár Díszpolgára